SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE JULIANE KOKOTT, predstavljeni 2. septembra 2010[1]

I – Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah.[2] V bistvu gre za vprašanje, ali sme zaprošeno sodišče pogojevati zaslišanje priče s tem, da mora sodišče, ki je zaprosilo, plačati stroške za priče. Najprej pa je vsekakor treba razjasniti, ali je predlog dopusten, ker je mogoče, da predložitveno sodišče ob predložitvi vprašanja v predhodno odločanje ni imelo te pravice.

1 – Jezik izvirnika: nemščina.

2 – UL L 147, str. 1 (v nadaljevanju: Uredba št. 1206/2001). Združeno kraljestvo in Irska sta v skladu s členom 3 Protokola o položaju Združenega kraljestva in Irske, ki je priložen k Pogodbi o Evropski uniji in k Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, sporočili, da želita sodelovati pri sprejemu in uporabi te uredbe (uvodna izjava 21 Uredbe št. 1206/2001).

II – Pravni okvir

A – *Pravo Unije*

2. V uvodni izjavi 16 Uredbe št. 1206/2001 je navedeno:

„Izvršitev zaprosila v skladu s členom 10 ne sme povzročiti zaprosila po povračilu dajatev ali stroškov. Če zaprošeno sodišče kljub temu zahteva povračilo, izplačila nagrade izvedencem in tolmačem kot tudi stroškov, ki nastanejo zaradi uporabe člena 10(3) in (4), ne smejo bremeniti tega sodišča. V takem primeru mora sodišče, ki je zaprosilo, sprejeti potrebne ukrepe za zagotovitev takojšnjega povračila. Kadar je potrebno mnenje izvedenca, lahko zaprošeno sodišče pred izvršitvijo zaprosila zaprosi sodišče, ki je podalo zahtevo, za ustrezen polog [ustrezno varščino] ali predujem za kritje stroškov."

3. Člen 10 Uredbe št. 1206/2001, v katerem so splošne določbe o izvršitvi zaprosila, določa:

„1. Zaprošeno sodišče zaprosilo izvrši brez odlašanja in najkasneje v roku 90 dni od njenega prejema.

2. Zaprošeno sodišče zaprosilo izvrši v skladu s pravom svoje države članice.

[…].“

4. Člen 14 Uredbe št. 1206/2001 določa:

„1. Zaprosilo za zaslišanje osebe ne bo izvršeno, kadar oseba trdi, da ima pravico odkloniti pričanje ali da ji je pričanje prepovedano,

(a) po pravu države članice zaprošenega sodišča; ali

(b) po pravu države članice sodišča, ki je zaprosilo, in je bila takšna pravica podrobno določena v zaprosilu ali jo je na zaprosilo zaprošenega sodišča potrdilo sodišče, ki je podalo zaprosilo, če je bilo to potrebno.

2. Poleg razlogov iz odstavka 1 tega člena se lahko izvršitev zaprosila odkloni le, če:

[…]

(d) v roku 60 dni po zahtevi nista izročena polog [varščina] ali predujem, ki ju je zaprošeno sodišče zahtevalo v skladu s členom 18(3).

[…]“

5. Člen 18 Uredbe določa:

„1. Izvršitev zaprosila v skladu s členom 10 ne more povzročiti zahteve po povračilu dajatev ali stroškov.

2. Če zaprošeno sodišče to vseeno zahteva, sodišče, ki je zaprosilo, nemudoma zagotovi povračilo:

– nagrad izvedencem in tolmačem, in

– stroškov, ki so posledica uporabe člena [10(3) in (4)].

Dolžnost strank, da krijejo te nagrade ali stroške, ureja pravo države članice sodišča, ki je zaprosilo.

3. Kjer je potrebno mnenje izvedenca, lahko zaprošeno sodišče, preden izvrši zaprosilo, zaprosi sodišče, ki je zaprosilo, za ustrezen polog [ustrezno varščino] ali predujem za kritje stroškov. V vseh ostalih primerih polog [varščina] ali predujem ne smeta biti pogoj za izvršitev zaprosila.

Polog [varščino] ali predujem morajo izročiti stranke, če tako določa pravo države članice sodišča, ki je zaprosilo."

B – *Mednarodne konvencije*

6. Haaška konvencija o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini z dne 18. marca 1970 (v nadaljevanju: Haaška konvencija) ni veljala za vse države članice Evropske unije. Z Uredbo št. 1206/2001 se želi uvesti ureditev, ki velja za vse države članice,[3] in nadomestiti Haaška konvencija, na kar se sklicuje tudi uvodna izjava 6 te uredbe.

7. Člen 14 Haaške konvencije določa:

„Izvrševanje zaprosila ni razlog za povračila kakršnih koli pristojbin ali stroškov.

Zaprošena država pa ima pravico od države prosilke zahtevati povračilo honorarjev strokovnjakom in tolmačem in stroškov, nastalih z uporabo posebnega postopka, ki ga je zahtevala država prosilka v skladu z drugim odstavkom 9. člena.

Zaprošeni organ, katerega pravo zavezuje stranke, da same priskrbijo dokaze [,] in ki sam ne more izvršiti zaprosila, lahko po pridobitvi soglasja organa prosilca imenuje v ta namen ustrezno osebo. Ko zaprošeni organ išče soglasje organa prosilca, navede približne stroške takega postopka. Če organ prosilec soglaša, mora povrniti vse nastale stroške; če pa organ prosilec ne soglaša, ni odgovoren za plačilo stroškov."

3 – Razen Danske, glej člen 1(3) te uredbe.

8. Člen 26 Haaške konvencije določa:

„Država pogodbenica, ki to mora storiti iz ustavnih razlogov, lahko državo prosilko pozove, da povrne stroške, nastale v zvezi z izvrševanjem zaprosila, in sicer za vročitev osebi, ki se je dolžna zglasiti in predložiti dokaz, in stroške navzočnosti take osebe ter stroške vsakega prepisa dokazov.

Kadar država zahteva povračilo stroškov po prejšnjem odstavku, lahko tudi vsaka druga država od nje zahteva povračilo podobnih pristojbin in stroškov."

III – Dejansko stanje in vprašanje za predhodno odločanje

9. Razlog za vprašanje za predhodno odločanje je spor med Arturjem Weryńskim in družbo Mediatel 4B spólka z.o.o. zaradi plačila škode na podlagi pogodbe, ki vsebuje konkurenčno klavzulo. V okviru tega postopka je poljsko sodišče Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (predložitveno sodišče) na podlagi Uredbe št. 1206/2001 6. januarja 2009 zaprosilo Dublin Metropolitan District Court na Irskem za zaslišanje priče. Zaprošeno sodišče je zaslišanje priče pogojevalo s plačilom predujma 40 EUR, ki se v skladu z irskim pravom plača za priče, in poljsko sodišče z dopisom z dne 12. januarja 2009 pozvalo, naj ta znesek plača.

10. Nato je predložitveno sodišče s sklepom z dne 17. julija 2009 prekinilo odločanje in Sodišču predložilo vprašanje:

„Ali ima zaprošeno sodišče v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah pravico, da od sodišča, ki je zaprosilo, zahteva predujem za stroške za pričo ali povrnitev stroškov, ki so bili plačani zaslišani priči, ali pa mora stroške kriti iz lastnih finančnih sredstev?"

11. V postopku pred Sodiščem so irska in poljska vlada ter Komisija podale pisna in ustna stališča. Poleg tega so se pisnega postopka udeležile še nemška, finska in češka vlada.

IV – Presoja

A – *Dopustnost predloga za predhodno odločanje*

12. Najprej je treba razjasniti, ali je predlog za predhodno odločanje dopusten.

1. Pristojnost Sodišča

13. Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na Uredbo št. 1206/2001, ki je bila sprejeta na podlagi členov 61(c) ES in 67(1) ES, ki spadata pod naslov IV tretjega dela Pogodbe ES (Vizumi, azil, priseljevanje in druge politike v zvezi s prostim gibanjem oseb, med drugim pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah). V skladu s členom 68(1) ES imajo glede pravnih aktov, ki so bili sprejeti v okviru tega naslova, pravico postaviti vprašanje za predhodno odločanje le tista sodišča, zoper odločitev katerih po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva. Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe je bil člen 68 ES razveljavljen, tako da zdaj ni več omejitve glede pravice, da se postavi vprašanje za predhodno odločanje.[4]

14. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil na Sodišče vložen pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe, 23. julija 2009. V skladu s takrat veljavnim členom 68 ES bi bilo torej treba razjasniti, ali gre pri predložitvenem sodišču za sodišče zadnje stopnje.

15. Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (okrajno sodišče) je prvostopenjsko sodišče, proti njegovim odločbam pa je dopustno vložiti pravno sredstvo na Sąd Okręgowy (okrožno sodišče). Opredelitev sodišča, ki odloča na zadnji stopnji, temelji v okviru člena 68(1) ES kot tudi v okviru člena 234(3) ES na konkretni analizi: tudi nižja sodišča, katerih odločb v konkretnem postopku ni mogoče

4 – V skladu z odstavkom 1 člena 10 Protokola št. 36 k Lizbonski pogodbi (Protokol o prehodni ureditvi) so v zvezi z akti Unije na področju policijskega sodelovanja in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah, ki so bili sprejeti pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe, pristojnosti Sodišča na dan začetka veljavnosti navedene pogodbe še naprej enake. V skladu z odstavkom 3 člena 10 prehodni ukrep iz odstavka 1 v vsakem primeru preneha učinkovati pet let po dnevu začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe. Zato se lahko tudi v prihodnosti še enkrat postavi upoštevno vprašanje v tej zadevi glede naknadnega prenehanja omejitve pravice do predložitve.

izpodbijati, so v smislu te določbe sodišča, ki odločajo na zadnji stopnji.[5]

16. Kot sem že navedla v sklepnih predlogih v zadevi Tedesco, je poleg tega prav v zvezi z Uredbo št. 1206/2001 treba pomisliti na to, da je ugotavljanje dejstev značilna naloga nižjih sodišč, in ne sodišč na zadnji stopnji.[6] Da bi Sodišče sploh lahko razlagalo Uredbo št. 1206/2001, se pojem sodišča, ki odloča na zadnji stopnji, v smislu člena 68(1) ES ne sme razlagati preozko. Predvsem se ne sme šteti, da imajo pravico do predložitve vprašanja v predhodno odločanje samo najvišja sodišča.

17. Poljska vlada je navedla, da v skladu s poljskim pravom zoper odločbo predložitvenega sodišča glede plačila stroškov za zaslišanje prič ni pravnega sredstva.

18. Neko sodišče pa ne postane zaradi vsakega procesnega ukrepa, ki ga odredi z neizpodbojnim sklepom, tudi sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, v smislu člena 68(1) ES. Nasprotno, neizpodbojen vmesni sklep konča samostojen postopek ali samostojno fazo postopka, vprašanje za predhodno odločanje pa se mora nanašati prav na ta postopek oziroma to fazo postopka.[7]

19. Vprašanje je, ali upoštevni sklepi predložitvenega sodišča o zaslišanju prič oziroma o stroških, ki jih je treba v tem kontekstu plačati, izpolnjujejo navedeno merilo samostojne faze postopka.

20. Navsezadnje pa ni treba odločiti, ali lahko predložitveno sodišče označimo kot sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, ki bi potem že po členu 68(1) ES imelo pravico do predložitve vprašanja v predhodno odločanje. Kajti od začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe bi predlog za sprejetje predhodne odločbe v vsakem primeru postal naknadno dopusten.

21. Z začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe je prejšnja omejitev pravice do predložitve vprašanja v predhodno odločanje iz člena 68(1) ES prenehala in ni bila nadomeščena. Za predloge za sprejetje predhodne odločbe za razlago aktov s področja vizumov,

5 – Glej moje sklepne predloge, predstavljene 18. julija 2007 v zadevi Tedesco (C-175/06, ZOdl., str. I-7929, točki 21 in 22), sodbo z dne 25. junija 2009 v zadevi Roda Golf & Beach Resort (C-14/08, ZOdl, str. I-5439, točka 29) in sklepne predloge generalnega pravobranilca D. Ruiz-Jaraboja, predstavljene 5. marca 2009 v isti zadevi (točka 28 in naslednje).

6 – Glej moje sklepne predloge v zadevi Tedesco (navedeni v opombi 5, točka 22).

7 – Glej moje sklepne predloge v zadevi Tedesco (navedeni v opombi 5, točka 26).

azila, priseljevanja in drugih politik v zvezi s prostim gibanjem oseb in s tem tudi Uredbe št. 1206/2001 zdaj velja splošna ureditev glede predlogov za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 267 PDEU. Zato imajo na tem področju tudi prvostopenjska sodišča pravico do predložitve vprašanja v predhodno odločanje.

22. Čeprav je Lizbonska pogodba začela veljati šele po vložitvi predloga za sprejetje predhodne odločbe pri Sodišču, se lahko *ratione temporis* za ta predlog uporabi tudi pravna ureditev Pogodbe o delovanju Evropske unije. Pri vprašanju glede pravice do predložitve vprašanja v predhodno odločanje namreč ne bi smelo biti odločilno, kdaj je predlog za sprejetje predhodne odločbe vložen, ampak kdaj je o tem predlogu odločeno.

23. V zvezi s tem je treba spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso postopkovna pravila uporabljajo za vse spore, ki potekajo, ko ta pravila začnejo veljati, drugače kot pri pravilih materialnega prava, ki praviloma ne veljajo za položaje, nastale pred začetkom njihove veljavnosti.[8] Ni treba odločiti, ali je ta sodna praksa prenosljiva na določbe o pravici nacionalnih sodišč do predložitve vprašanja v predhodno odločanje. Iz smisla in namena prvotne omejitve pravice do predložitve vprašanja v predhodno odločanje v členu 68 ES namreč vsekakor izhaja, da je treba prvotno nedopustni predlog naknadno obravnavati kot dopusten. Cilj omejitve je bil na eni strani, da se poskuša Sodišče obvarovati pred nepreglednim številom predlogov za sprejetje predhodne odločbe.[9] Na drugi strani se je poskušalo preprečiti, da bi predlogi prvostopenjskih sodišč za sprejetje predhodne odločbe nerazumno zavlekli postopke pred nacionalnimi sodišči.

24. Dejstvo, da omejitve pravice do predložitve vprašanja v predhodno odločanje v Lizbonski pogodbi ni več, dokazuje, da države članice teh nevarnosti ne vidijo več in želijo nasprotno omogočiti, da – kakor v drugih primerih postopka za sprejetje predhodne odločbe – imajo tudi pri postopku s področja nekdanjega naslova IV Pogodbe ES vsa sodišča možnost predložitve vprašanja v predhodno odločanje. Da bi se v primerih s tega področja, za katere je značilna posebna potreba po hitrosti, izognili zavlačevanju postopka, je bil leta 2008 končno uveden nov nujni postopek predhodnega odločanja.[10] Ta spremenjena ocena govori v prid temu, da je treba kot dopusten obravnavati predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki je bil vložen pred začetkom veljavnosti, vendar o njem še ni bilo odločeno.

8 – Glej med drugim sodbi z dne 9. marca 2006 v zadevi Beemsterboer Coldstore Services (C-293/04, ZOdl., str. I-2263, točka 21) in z dne 28. junija 2007 v zadevi Dell'Orto (C-467/05, ZOdl., str. I-5557, točki 48 in 49).

9 – Glej glede tega tudi sklepne predloge generalnega pravobranilca D. Ruiz-Jaraboja v zadevi Roda Golf & Beach Resort (navedeni v opombi 5, točka 22 in naslednje).

10 – Sklep Sveta z dne 20. decembra 2007 o spremembi Protokola o Statutu Sodišča; sprememba Poslovnika Sodišča, ki jo je Sodišče sprejelo 15. januarja 2008 (UL L 24 z dne 29. januarja 2008, str. 39).

25. Navsezadnje govorita tudi smotrnost in načelo ekonomičnosti postopka v prid dopustnosti predlogov za sprejetje predhodne odločbe sodišč nižjih stopenj, ki so bili vloženi v prehodnem obdobju malo pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe in jih je Sodišče obravnavalo šele po začetku njene veljavnosti. Če bi se ta predlog zavrgel kot nedopusten, bi to na koncu povzročilo, da bi sodišče, ki je medtem dobilo pravico do predložitve vprašanja v predhodno odločanje, isti predlog še enkrat vložilo,[11] kar bi povzročilo pretirane dodatne upravne formalnosti in nepotrebno podaljšanje postopka v glavni stvari.

26. Predložitveno sodišče ima zato pravico do predložitve vprašanja v predhodno odločanje.

2. Upoštevnost vprašanja za predhodno odločanje za odločitev v sporu

27. V nadaljevanju je treba preizkusiti, ali so vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, za odločitev v sporu upoštevna.

28. V skladu z ustaljeno sodno prakso glede člena 234 ES, ki velja tudi za člen 267 PDEU, je v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki jo je treba sprejeti, pristojno, da glede na posebnosti zadeve presodi o tem, ali za izdajo sodbe potrebuje predhodno odločbo, in o upoštevnosti vprašanj, ki jih postavi Sodišču. Ker se postavljena vprašanja za predhodno odločanje nanašajo na razlago prava Unije, mora Sodišče načeloma o tem odločiti,[12] in torej velja domneva upoštevnosti[13] glede vprašanj, ki jih v postopku predhodnega odločanja postavijo nacionalna sodišča.

29. To domnevo je mogoče v izjemnih primerih ovreči, in sicer, kadar je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih ali dejanskih elementov, potrebnih za to, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo uporabne

11 – To se je zgodilo v zadevi Martinez, v kateri se je Sodišče s sklepom z dne 20. novembra 2009 – torej pred začetkom veljavnosti Lizbonske pogodbe – zaradi omejitve pravice do predložitve vprašanja v predhodno odločanje iz člena 68 ES razglasilo za nepristojno (C-278/09, ZOdl., str. I-11099): predložitveno sodišče je predlog za sprejetje predhodne odločbe 6. aprila 2010 vložilo še enkrat (C-161/10).

12 – Glej med drugim sodbi z dne 15. decembra 1995 v zadevi Bosman (C-415/93, Recueil, str. I-4921, točka 59) in z dne 13. julija 2006 v združenih zadevah Manfredi in drugi (od C-295/04 do C-298/04, ZOdl., str. I-6619, točka 26).

13 – Sodbe z dne 16. junija 2005 v zadevi Pupino (C-105/03, ZOdl., str. I-5285, točka 30), z dne 9. oktobra 2008 v zadevi Katz (C-404/07, ZOdl., str. I-7607, točka 31) in z dne 22. aprila 2010 v zadevi Dimos Agios Nikolaos (C-82/09, ZOdl., str. I-3649, točka 15).

odgovore. Razen v takšnih primerih je Sodišče načeloma dolžno odločiti o predloženih vprašanjih za razlago pravnih aktov.[14]

30. Predložitveno sodišče želi z vprašanjem za predhodno odločanje izvedeti, ali ima zaprošeno sodišče, torej Metropolitan District Court na Irskem, pravico zahtevati predujem oziroma povračilo za zaslišanje priče ali pa je zaprošeno sodišče dolžno samo kriti te stroške.

31. Tako sestavljeno vprašanje za predhodno odločanje se nanaša le na ravnanje in dolžnosti zaprošenega sodišča. V tem smislu se odgovor ne bi neposredno nanašal na predložitveno sodišče. Če obstaja dvom glede dolžnosti zaprošenega sodišča, je njegova naloga, da po potrebi Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje o razlagi Uredbe št. 1206/2001. Če bi se strogo držali besedila vprašanja, vprašanje ne bi bilo upoštevno za spor, o katerem mora odločiti predložitveno sodišče.

32. Vendar želi predložitveno sodišče razrešiti vprašanje, ali je samo dolžno plačati takšen predujem oziroma povrniti stroške. Torej se postavljeno vprašanje ne nanaša le na pravice in dolžnosti nekega drugega sodišča. Nasprotno, pravice in dolžnosti zaprošenega sodišča, ki so predmet vprašanja za predhodno odločanje, neposredno ustrezajo pravicam in dolžnostim predložitvenega sodišča, to je sodišča, ki je zaprosilo. Zato se mi zdi smiselno, da se vprašanje za predhodno odločanje preoblikuje tako, da bi se glasilo, ali je sodišče, ki je zaprosilo, dolžno zaprošenemu sodišču plačati predujem oziroma naknadno povrniti stroške.

33. Tudi ob takem preoblikovanju vprašanja za predhodno odločanje se v tem konkretnem primeru še vedno postavlja vprašanje upoštevnosti razlage Uredbe št. 1206/2001 za odločitev v sporu. Kajti morebitna dolžnost povračila stroškov za zaslišanje priče se nanaša le na razmerje med zaprošenim sodiščem in sodiščem, ki je zaprosilo. Ne vpliva neposredno na izid postopka v glavni stvari pred predložitvenim sodiščem, v katerem gre za zahtevek za povrnitev škode.

34. Tudi Komisija je opozorila, da se zdi vprašanje za predhodno odločanje na prvi pogled nedopustno, ker se nanaša le na sodelovanje med sodiščema in s tem na upravno dejavnost predložitvenega sodišča, in ne na njegovo sodno dejavnost.

35. Glede vprašanja, ali je sodišče, ki je zaprosilo, dolžno plačati predujem za plačilo stroškov za priče, da bi zaprošeno sodišče opravilo zaslišanje te priče, je vsekakor treba pritrditi, da je vprašanje upoštevno. Če

14 – Glej med drugim sodbo Bosman (navedena v opombi 12, točka 61) in sodbo z dne 10. januarja 2006 v zadevi IATA in ELFAA (C-344/04, ZOdl., str. I-403, točka 24).

namreč zaprošeno irsko sodišče zaslišanje priče pogojuje s plačilom predujma, poljskemu sodišču, ki je zaprosilo, ostane na koncu le še možnost, da bodisi odstopi od izvedbe dokaza bodisi plača predujem za stroške, ki jih po možnosti v skladu z Uredbo št. 1206/2001 ni dolžno kriti. Če predujma ne plača in priča nato ni zaslišana, ima to lahko neposredne posledice za odločitev v postopku v glavni stvari. Sodišče bi lahko namreč zaradi pomanjkanja nadaljnjih dokazov sprejelo odločbo glede dokaznega bremena v škodo stranke, ki je predlagala zaslišanje priče v tujini.

36. Težje je presoditi upoštevnost vprašanja za odločitev v sporu v zvezi z *naknadnim* povračilom stroškov za priče. V tem primeru je namreč zaprošeno sodišče izvedlo zaslišanje priče, ki ga lahko sodišče, ki je zaprosilo, uporabi kot podlago za odločitev v sporu v glavni stvari. Vendar se vprašanje o povračilu stroškov postavi pri odločitvi o stroških postopka v glavni stvari, tako da to vprašanje ni očitno nepomembno za odločitev o sporu v glavni stvari. V preostalem je treba še enkrat spomniti na to, da se večina vprašanj za razlago Uredbe št. 1206/2001, ki se nanašajo na pridobivanje dokazov, na postopek v glavni stvari nanaša le posredno. Če bi za upoštevnost predhodnega vprašanja za rešitev spora postavili prevelike zahteve, bi bila v mnogo primerih onemogočena razlaga te uredbe v postopku predhodnega odločanja.

37. Na ustni obravnavi pred Sodiščem je ostalo nejasno, ali je predložitveno sodišče plačilo stroškov za priče, ki ga je zahtevalo irsko sodišče, morda že opravilo. Predložitveno sodišče glede tega ni podalo nobenih navedb. Tudi če bi bilo plačilo opravljeno,[15] vprašanje za predhodno odločanje ne bi bilo očitno neupoštevno. Če bi bilo plačilo v nasprotju z Uredbo št. 1206/2001, bi se postavilo vprašanje povračila sodišču, ki je zaprosilo. Poleg tega bi bilo v okviru odločitve o stroških postopka relevantno vprašanje o zakonitosti zahteve po povračilu stroškov od zaprošenega sodišča.

38. Po mojem mnenju je vprašanje torej tako glede na dolžnost plačila predujma kot tudi v zvezi z dolžnostjo povračila stroškov sodišča, ki je zaprosilo, upoštevno za odločitev v sporu in zato dopustno.

15 – Po opravljeni ustni obravnavi sta irska in poljska vlada v pisnih stališčih opozorili, da je predložitveno sodišče plačalo predujem za zaslišanje priče v višini 40 EUR.

B – *Vprašanje za predhodno odločanje*

1. Predujem za plačilo stroškov za priče

39. V bistvu poljsko sodišče z vprašanjem za predhodno odločanje sprašuje, ali je dolžno plačati stroške za pričo, ki jo je zaslišalo zaprošeno sodišče, bodisi v obliki predujma bodisi v obliki naknadnega povračila teh stroškov.

42. V nadaljevanju je najprej treba razjasniti vprašanje, ali je mogoče, da je sodišče, ki je zaprosilo, dolžno zaprošenemu sodišču plačati predujem za stroške za priče, da bi zaprošeno sodišče pričo zaslišalo, z drugimi besedami, ali sme torej zaprošeno sodišče zaslišanje priče zavračati, dokler sodišče, ki je zaprosilo, ne plača predujma za stroške za priče.

40. Najprej je treba ugotoviti, da dejansko stanje v tej zadevi v skladu s členom 1(1) Uredbe št. 1206/2001 spada na področje uporabe te uredbe. Sodišče države članice v civilni zadevi namreč prosi, da pristojno sodišče druge države članice izvede dokaz. Zaslišanje priče je v členu 4(1)(e) izrecno navedeno kot predmet zaprosila.

43. Irska vlada meni, da je – ker se za izvršitev zaprosila uporablja irsko pravo – združljivo z Uredbo št. 1206/2001, če je izvedba zaslišanja priče odvisna od tega, da mora sodišče, ki je zaprosilo, prej plačati stroške za priče. V skladu z irskim pravom je priča namreč dolžna podati izjavo le, če so ji bili prej plačani stroški.

41. V skladu s členom 10(2) Uredbe št. 1206/2001 zaprošeno sodišče zaprosilo izvrši v skladu s pravom svoje države članice. V skladu z irskim pravom je priča dolžna priti na sodišče le, če je prej prejela plačilo za svoje stroške (na primer potne stroške). Udeleženci postopka se strinjajo, da se priči ne sme odreči plačilo, ki ji pripada. Jasno ni le, ali mora to plačati sodišče, ki je zaprosilo.

44. Razlogi za odklonitev zaprosila so v členu 14 Uredbe št. 1206/2001. Njegov prvi odstavek se nanaša na odklonitev izvršitve zaprosila, če oseba trdi, da ima pravico odkloniti pričanje ali da ji je pričanje prepovedano. V drugem odstavku so navedeni nadaljnji razlogi, iz katerih se lahko odkloni izvršitev zaprosila. Pod točko (d) je naveden primer, ko nista plačana varščina ali predujem, ki ju

je zaprošeno sodišče zahtevalo v skladu s členom 18(3) te uredbe. V skladu s tem pravilom se sme zahtevati predujem za mnenje izvedenca. V tem pravilu pa ni predvidena zahteva za predujem zaradi zaslišanja priče.

Sodišče, ki je zaprosilo, takšnega predujma zato ni dolžno plačati.

2. Povračilo stroškov za priče

45. Pogojevanje izvršitve zaprosila s plačilom stroškov za priče torej ne bi bilo v nasprotju s členom 14 Uredbe št. 1206/2001 le, če tam navedeni razlogi za odklonitev ne bi bili našteti izčrpno, ampak primeroma. Takemu razumevanju pravila pa nasprotuje že besedilo odstavka 2 člena 14. V njem je namreč zapisano, da se poleg razlogov iz odstavka 1 tega člena „lahko izvršitev zaprosila odkloni *le*, če […]“.[16] Nazadnje je tudi v uvodni izjavi 11 te uredbe poudarjeno, da – za zagotavljanje učinkovitosti te uredbe – mora biti možnost odklonitve izvršitve zaprosila za pridobitev dokazov strogo omejena na izjemne položaje. Torej so razlogi za odklonitev izvršitve zaprosila v členu 14 našteti taksativno.

47. Dalje je treba preizkusiti, ali zaprošeno sodišče lahko zahteva, naj sodišče, ki je zaprosilo, naknadno povrne stroške za priče.

48. Člen 18(1) Uredbe št. 1206/2001 določa, da izvršitev zaprosila ne more povzročiti zahteve po povračilu dajatev in stroškov. Torej je odločilno, ali lahko stroške za priče kvalificiramo kot dajatve in stroške v smislu tega člena.

46. Zaprošeno sodišče torej nima pravice pogojevati izvedbe zaslišanja priče s predhodnim plačilom predujma za stroške za priče.

49. Zaprošeno sodišče in irska vlada se sklicujeta na to, da v skladu s členom 10(2) Uredbe št. 1206/2001 zaprošeno sodišče zaprosilo izvrši v skladu s pravom svoje države članice. V skladu z irskim pravom morajo priče priti na sodišče le, če prej prejmejo plačilo za stroške. Za plačilo teh stroškov pa ni pristojno sodišče, ampak stranka, ki je pričo predlagala.

16 – Moj poudarek.

Poleg tega naj ne bi šlo za sodne stroške in sodišče naj ne bi bilo pristojno za njihovo plačilo. To ustreza kontradiktornemu značaju irskega civilnega postopka.

50. Irska vlada meni, da se člen 18(1) Uredbe št. 1206/2001 nanaša izključno na upravne stroške, torej na tiste, ki jih sodišče pobira za svojo dejavnost. Mednje pa naj ne bi spadali stroški za priče, ker gre pri njih za stroške, ki jih morajo v skladu z irskim pravom v vsakem primeru kriti stranke in naj ne bi pomenili upravnih stroškov. Ker stroški za priče sploh ne spadajo pod člen 18(1), naj Uredba št. 1206/2001 ne bi nasprotovala temu, da zaprošeno sodišče zahteva plačilo stroškov za priče. Te naj bi potem krilo bodisi sodišče, ki je zaprosilo, bodisi ena od strank v postopku v glavni stvari.

51. Najprej je treba pojasniti, da se pojem stroškov določa avtonomno v skladu s pravom Unije in da opredelitev ni odvisna od nacionalnega prava. Če bi bilo vprašanje stroškov vsakokrat odvisno od nacionalnega pojmovanja stroškov, bi bilo to v nasprotju s smislom in namenom Uredbe št. 1206/2001, katere cilj je zagotoviti hitro in nezapleteno izvršitev zaprosil za pridobivanje dokazov.

52. Po mojem mnenju spadajo pod pojem dajatev in stroškov v smislu člena 18(1) Uredbe št. 1206/2001 tudi plačila stroškov, ki jih zaprošeno sodišče plača zaslišani priči.

53. Na eni strani govori temu v prid besedilo predpisa. Člen 18(1) navaja „dajatve“ in „stroške“. Kot „dajatve“ lahko razumemo zneske, ki jih sodišče pobira za svojo dejavnost, torej institucionalne stroške, ki jih navaja irska vlada, medtem ko je treba s „stroški“ razumeti tiste zneske, ki jih sodišče med postopkom nakaže tretjim osebam, na primer izvedencem ali pričam. Tudi v drugih jezikovnih različicah ni opore za to, da člen 18(1) ne bi zajemal plačil stroškov za priče,[17] saj lahko ta plačila stroškov prič v vsakem primeru spadajo pod en ali drug pojem.

54. Tudi sistematična razlaga nasprotuje razumevanju, ki ga zagovarja irska vlada. Če bi odstavek 1 člena 18 resnično zajemal le institucionalne stroške, potem ne bi bilo treba v odstavku 2 tega člena kot izjemo od načela predvideti povračila stroškov za izvedence, ki

17 – Glej samo v francoski jezikovni različici: „Frais“ oziroma „remboursement de taxes ou de frais“; v španski jezikovni različici „Gastos“ oziroma „abono de tasas o gastos“; v angleški jezikovni različici „Costs“ oziroma „reimbursement of taxes and costs“; v švedski jezikovni različici „Kostnader“ oziroma „avgifter och kostnader“; v italijanski jezikovni različici „Spese“ oziroma „rimborso di tasse o spese“.

naj bi po logiki razumevanja irske vlade bili neinstitucionalni stroški. Nasprotno, ti potem *a priori* ne bi spadali med stroške v smislu člena 18(1) Uredbe.

55. Tudi smisel in namen Uredbe govorita v prid temu, da je treba pojem stroškov v smislu člena 18(1) razumeti široko, kar pomeni, da ta zajema tudi plačilo stroškov za priče.

56. Kot izhaja iz uvodnih izjav Uredbe št. 1206/2001,[18] je njen cilj preprosto, učinkovito in hitro izvajanje čezmejnega pridobivanja dokazov. Pridobivanje dokazov v drugi državi članici ne sme upočasnjevati nacionalnega postopka, zaradi česar je bila za vse države članice[19] z Uredbo št. 1206/2001 sprejeta zavezujoča ureditev, da bi se tako odstranile ovire, ki bi se na tem področju lahko pojavile.

57. Dolžnost plačila predujma za stroške za priče in dolžnost povračila stroškov za njih otežujeta in upočasnjujeta čezmejno zaslišanje priče. Po drugi strani to pomeni tudi finančno breme za zaprošeno državo članico. Vendar je treba ob tem misliti na to, da je – na kar je opozorila tudi finska vlada – lahko vsaka država članica tako zaprošena država članica kot tudi država članica, ki je zaprosila, tako da se nastali stroški nazadnje izravnajo. Seveda tu ne gre za popolnoma enako izravnavo glede na zneske. Tega zakonodajalec niti ni želel, temveč je ob upoštevanju ciljev Uredbe št. 1206/2001 vzel v zakup, da lahko nastane finančno neravnotežje. Da bi se izognil čezmernim pomanjkljivostim, je izrecno predvidel, da je treba povrniti posebej velike stroške, kot so stroški za izvedence in tolmače.

58. Dolžnost predložitvenega sodišča, da plača stroške, lahko obstaja le takrat, ko se uporabi ena od izjem iz člena 18(2) Uredbe št. 1206/2001.

59. V navedenem členu je predvidena dolžnost povračila stroškov za nagrade izvedencem in tolmačem ter stroškov, ki so posledica uporabe člena 10(3) in (4). Ta člen po eni strani ureja položaj, ko sodišče, ki je zaprosilo, zahteva izvršitev zaprosila v skladu s posebnim postopkom, odstavek 4 pa ureja pridobivanje dokazov z uporabo sredstev

18 – Glej na primer uvodne izjave 1, 2, 8, 10 in 11 te uredbe.
19 – Razen Danske, glej člen 1(3) Uredbe št. 1206/2001.

komunikacijske tehnologije. Plačilo stroškov za priče v tej določbi ni omenjeno. Dolžnost povračila stroškov za priče bi bila torej s to uredbo združljiva le, če bi bilo naštevanje izjem od obveznosti nepovrnitve stroškov v odstavku 2 le eksemplifikativno. Proti temu govorita smisel in namen Uredbe št. 1206/2001. Ta mora čezmejno pridobivanje dokazov poenostaviti in pospešiti. Zato je treba seznam izjem iz odstavka 2 šteti za taksativen.

60. Navsezadnje pa tudi zgodovina nastajanja Uredbe št. 1206/2001 govori v prid temu, da se stroški za priče ne povrnejo. Glede na uvodno izjavo 6 in člen 21(1) Uredbe št. 1206/2001 ta nadomešča Haaško konvencijo o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini z dne 18. marca 1970, zaradi česar se lahko za razlago uporabijo tudi upoštevne določbe te konvencije.

61. Člen 18 Uredbe št. 1206/2001 vsebinsko ustreza členu 14 Haaške konvencije. V prvem odstavku ta člen določa, da izvrševanje zaprosila ni razlog za povračilo kakršnih koli pristojbin ali stroškov. Člen 14(2) Haaške konvencije zaprošeni državi daje le pravico, da od države prosilke zahteva povračilo honorarjev strokovnjakom in tolmačem ter stroškov, nastalih z uporabo posebnega postopka, ki ga je zahtevala država prosilka v skladu z odstavkom 2 člena 9.[20] V Haaški konvenciji o civilnem postopku z dne 1. marca 1954 je bilo še izrecno predvideno,[21] da je treba stroške za pričo načeloma povrniti. Iz pojasnjevalnega poročila k Haaški konvenciji izhaja, da naj bi se v primerjavi s Konvencijo iz leta 1954 zavestno zmanjšalo število primerov, v katerih bi bilo treba povrniti stroške, zaradi česar je bilo povračilo stroškov za priče – prav zaradi tipično majhnih zneskov – zavestno črtano.[22] V Haaško konvencijo je bil v členu 26 sprejet samo pridržek ustavnosti, v skladu s katerim država pogodbenica od države prosilke zahteva, naj povrne stroške, nastale v zvezi

20 – Poleg tega člen 14(3) predvideva nadaljnji primer prevzemanja stroškov. V skladu z njim lahko zaprošeni organ, katerega pravo zavezuje stranke, da same priskrbijo dokaze, in ki sam ne more izvršiti zaprosila, po pridobitvi soglasja organa prosilca imenuje v ta namen ustrezno osebo. Ko zaprošeni organ išče soglasje organa prosilca, navede približne stroške takega postopka. Če organ prosilec soglaša, mora povrniti vse nastale stroške.

21 – Glej člen 16 Haaške konvencije o civilnem postopku z dne 1. marca 1954: „Pri izvrševanju zaprosil se povračila taks ali kakršnih koli stroškov, ne bodo smela zahtevati. Razen, če ni določeno drugače, bo zaprošena država imela pravico zahtevati od države prosilke povračilo stroškov, plačanih pričam ali izvedencem, kakor tudi stroškov, ki so nastali zaradi posredovanja državnega uradnika, ki je bilo potrebno, ker priče niso prostovoljno stopile pred sodišče, ali stroškov, ki izhajajo iz morebitne uporabe drugega odstavka 14. člena."

22 – Glej pojasnjevalno poročilo Philipa W. Amrama, Explanatory Report on the 1970 Hague Evidence Convention, točka J, dostopno na naslovu http://hcch.e-vision.nl/upload/expl20e.pdf.

z izvrševanjem zaprosila s plačilom zaslišani osebi, vendar le takrat, ko ji to zapoveduje njeno ustavno pravo.

62. Dejstvo, da je Uredba št. 1206/2001 prevzela besedilo Haaške konvencije, ne da bi pri tem posegala v pridržek ustavnosti iz člena 26 Haaške konvencije, govori v prid temu, da se stroški za priče načeloma ne povrnejo. Plačil stroškov za priče torej v skladu s členom 18(1) Uredbe št. 1206/2001 načeloma ni treba povrniti.

63. Zadnji vidik vprašanja predložitvenega sodišča, torej ali mora zaprošeno sodišče plačati stroške za pričo iz lastnih finančnih sredstev, pri odgovoru na vprašanje za predhodno odločanje nima nobenega pomena. Zaprosilo je v skladu s členom 10(2) izvršeno v skladu s pravom države članice. To pravo se uporablja tudi za vprašanje, kako naj se pričam plačajo stroški in kdo naj to stori. Ker je to vprašanje le skupek prvih dveh delov vprašanja za predhodno odločanje, Sodišču nanj ni treba posebej odgovoriti.

V – Predlog

64. Zato Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Sąd Rejonowy, odgovori:

Člena 14 in 18 Uredbe (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da sodišče, ki je zaprosilo, ni dolžno zaprošenemu sodišču plačati predujma za stroške za pričo ali zaslišani priči naknadno povrniti stroške.